

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

พฤติกรรมของครูที่แสดงออกในขณะที่ดำเนินการสอนในห้องเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน เป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยาที่มีผลต่อบรรยากาศการเรียนการสอนภายในห้องเรียน (Jacobson, 1985 : 234 ; Lawrence, 1976 : 315) ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งในหลายองค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน (Jackson, 1968 : 9)

จากการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ครูแสดงต่อนักเรียนในขณะที่ดำเนินการสอนในห้องเรียน พบว่าครูมักจะแสดงพฤติกรรมทางลบต่อนักเรียนในขณะที่สอนเพื่อควบคุมชั้นเรียน ควบคุมความประพฤติของนักเรียน แก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนที่เกิดขึ้นในห้องเรียน (กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, 2519 : 22) ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวพบว่าพฤติกรรมทางลบที่ครูแสดงต่อนักเรียนนั้นมีทั้งพฤติกรรมทางกาย (Physical Behavior) ส่วนใหญ่ ได้แก่ การ ลงโทษทางกายเช่น ตี หยิก ทูป ดึง เป็นต้น นอกจากนี้แล้วพฤติกรรมทางลบที่ครูแสดงต่อนักเรียนยังแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมที่เป็นคำพูด (Verbal Behavior) อันได้แก่การที่ครูดู เยาะเย้ยข่มขู่ ถากถาง เป็นต้น และพฤติกรรมที่ไม่เป็นคำพูดหรือเป็นภาษาท่าทาง (Non - Verbal Behavior) อันได้แก่ ครูแสดงสีหน้าเฉยเมย หรือบึ้งตึง แสดงท่าทีเย็นชา ปั่นปึง จุนเจียว แสดงความเครียดออกมาขณะที่สอน เป็นต้น (Bellack, 1963 : 172 ; Lemlech, 1979 : 8 - 26) ซึ่งจากการศึกษาถึงสาเหตุที่ครูแสดงพฤติกรรมทางลบต่อนักเรียนในขณะที่สอนอาจจะเป็นไปได้ว่า เพราะครูที่มีความเบื่อหน่ายต่อวิชาที่สอนและการเรียนการสอนมักจะเดินเข้าห้องเรียนด้วยหน้าตาเฉยเมย หรือหน้าตาบึ้งตึงขมวดคิ้ว นิ้วหน้าอยู่ตลอดเวลาในขณะที่

อยู่ในห้องเรียน หรือแสดงความเครียดออกมาในขณะที่สอน (สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, 2519 : 126) นอกจากนี้อาจจะเนื่องมาจากครูไม่ทราบวิธีแก้ไข เพื่อให้ตัวครูแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อนักเรียน ในขณะที่สอนหรือเนื่องมาจากการที่ครูแสดงพฤติกรรมทางลบต่อนักเรียนในขณะที่สอนทำให้ครูได้รับประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จในขณะที่สอนก็ได้ เช่น สามารถที่จะควบคุมความประพฤติของนักเรียนหรือเพื่อควบคุมชั้นเรียนได้ (Good and Brophy, 1973 : 26)

การที่ครูแสดงพฤติกรรมทางลบต่อนักเรียนดังกล่าวนี้อาจส่งผลให้บรรยากาศการเรียนการสอนภายในห้องเรียนเป็นบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความเครียด ความกลัว หรือเป็นบรรยากาศการเรียนที่ไม่มีชีวิตชีวาซึ่งบรรยากาศการเรียนการสอนเช่นนี้จะเป็นอุปสรรคต่อการเกิดสภาพการเรียนการสอนที่จะจูงใจให้นักเรียนมีความสุขและเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียน เนื่องจากทำให้นักเรียนรู้สึกอึดอัดไม่อยากเรียน หรือเรียนด้วยความไม่สบายใจ (Bellack, 1963 : 41 ; Good and Brophy, 1973 : 120 ; Popham and Baker, 1973 : 57) และความรู้สึกดังกล่าวนี้อาจทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อครูในทางลบ เช่น เกิดความวิตกกังวล ความหวาดกลัวต่อการกดขี่บังคับ ไม่ตั้งใจเรียน ไม่เอาใจใส่ต่อการเรียนเท่าที่ควรไม่มีความสุขและขาดความกระตือรือร้นที่จะเรียน ไม่มีแรงจูงใจ ทำให้บรรยากาศภายในห้องเรียนเต็มไปด้วยความเครียด ความกลัวหรือเป็นบรรยากาศการเรียนที่ไม่มีชีวิตชีวา สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเกิดสภาพการเรียนการสอนที่จูงใจให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนหรือเรียนด้วยความไม่สบายใจ และยังก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบพฤติกรรมทางลบที่ครูแสดงออกมา (Bandura, 1969 : 313 ; Kazdin, 1984 : 186 - 187 ; Mikulus, 1978 : 100 ; Sulzer - Azaroff and Mayer, 1977 : 318-319) จากปัญหาดังกล่าวนักการศึกษาจำนวนมากได้ทำการค้นคว้าวิจัย พร้อมทั้งได้เสนอแนะต่อการแก้ปัญหาดังกล่าวว่า ครูควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในการแสดงพฤติกรรม เพราะครูเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดและพฤติกรรมของครูควรแสดงต่อนักเรียนได้อย่างเหมาะสมในห้องเรียนควรเน้นหนักไปในทางบวก (Brophy and Everton, 1976 ; 1976)

; quoted in Lemlech, 1979 : 8) โดยสามารถแสดงได้ทั้งพฤติกรรมที่เป็นคำพูด อันได้แก่พูดคุยกับนักเรียน ชมนักเรียน ให้คำแนะนำกับนักเรียนเมื่อนักเรียนมีปัญหา หรือเมื่อนักเรียนต้องการคำแนะนำในการทำงาน เป็นต้น หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นคำพูด อันได้แก่ ยิ้มแย้มแจ่มใสกับเด็ก แสดงความเป็นกันเองกับเด็กเมื่ออยู่ในห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นการเดินเข้าไปหา และตัวหรือโอบไหล่ก็ตามยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนที่แสดงออกมาด้วยการประสานสายตา และฟังอย่างตั้งใจ หรือแสดงความสนใจต่อกิจกรรมที่เด็กกำลังกระทำอยู่ (Bellack, 1963 : 172 ; Lemlech, 1979 : 8 - 26)

พฤติกรรมทางบวกที่ครูแสดงต่อนักเรียนมีผลทำให้เกิดบรรยากาศในชั้นเรียน นำเรียนเด็กจะแสดงพฤติกรรมต่อครูและนักเรียนในทางบวก เช่น มีความกระตือรือร้น สนใจในการเรียนใคร่รู้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ให้ความร่วมมือกับครู แสดงความคิดเห็น และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน นอกจากนี้ นักเรียนยังมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน และเกิดเจตคติที่ดีของนักเรียนต่อครูและต่อตนเอง ยังทำให้เกิดความพึงพอใจและรู้สึกว่าการเรียนเป็นของน่าสนุกน่าสนใจ และเมื่อเกิดความพึงพอใจในสิ่งที่เรียนก็ย่อมจะชวนหาความรู้และเตรียมพร้อมที่จะแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ให้ผ่านไปด้วยดี (Popham and Baker, 1973 : 56-57) นอกจากพฤติกรรมทางบวกที่ครูแสดงต่อนักเรียนในขณะที่สอนจะมีผลทำให้ให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อครูแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อครูในทางบวกตามมา และยังมีผลทำให้นักเรียนเพิ่มสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ (Waller and Wallen, 1978 : 273)

เนื่องจากพฤติกรรมที่ครูแสดงต่อนักเรียนจะส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อครูออกมา ไม่ว่าจะเป็นในทางบวกหรือลบ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมของครูเพื่อให้ครูแสดงพฤติกรรมทางบวกต่อนักเรียนว่า จะมีผลทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยการชี้แนะ (Prompting) ร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เหตุผลที่ใช้การชี้แนะ โดยการพูดคุยและแสดงท่าทางให้ครูแต่ละคนดูว่าพฤติกรรมทางบวกที่ครูควรแสดงออกต่อเด็กมีพฤติกรรมใดบ้างและควรแสดงออกมาอย่างไร เพราะจะช่วยให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม

ทางบวกต่อนักเรียนในขณะที่สอนซึ่งเป็นพฤติกรรมเป้าหมายได้รวดเร็วขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาที่เกิดจากความเคซินของครูในการแสดงพฤติกรรมต่อนักเรียนในขณะที่สอน และเมื่อครูแสดงพฤติกรรมทางบวกต่อนักเรียนในขณะที่สอน ผู้วิจัยก็จะให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู เนื่องจากการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของครูที่แสดงต่อนักเรียน และจะมีผลทำให้ครูมีความระมัดระวังในการแสดงพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้น (Good and Brophy, 1973 : 390 - 405) การใช้ข้อมูลย้อนกลับจะเป็นการเสริมแรง และจะมีผลทำให้เกิดแรงจูงใจต่อครูให้แสดงพฤติกรรมทางบวกต่อนักเรียนในขณะที่สอน (Mikulus, 1978 : 107) และนอกจากนี้การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้วิจัย ซึ่งทำให้การสังเกตพฤติกรรมจะได้รับการยอมรับจากครูมากกว่าได้รับการบอกเล่า โดยปราศจากข้อมูล (Good and Brophy, 1973 : 390-405)

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ครูแสดงพฤติกรรมทางบวกในขณะที่สอนกับนักเรียนที่ครูไม่ได้แสดงพฤติกรรมทางบวกในขณะที่สอน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสร้างคอมวิทยา จังหวัดอุดรธานี กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 180 คน

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1, 3/2, 3/3, 3/4 โรงเรียนสร้างคอมวิทยา จังหวัดอุดรธานี กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 130 คน ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ

1.3.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ พฤติกรรมทางบวกที่ครูแสดงต่อนักเรียนในขณะที่สอน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน

1.4 สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ครูแสดงพฤติกรรมทางบวกในขณะที่สอนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่ครูไม่ได้แสดงพฤติกรรมทางบวกในขณะที่สอน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสรางคอมวิทยา อำเภอสรางคอม จังหวัดอุดรธานี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537

1.6.2 พฤติกรรมทางบวกของครูต่อนักเรียน (Teacher's Positive Behavior Toward Student) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดตามความหมายที่ (Bellack, 1963 : 172 ; Lamlech, 1979 : 8-26) ได้กำหนดไว้ว่า ลักษณะของพฤติกรรมทางบวกของครูที่แสดงต่อนักเรียนมี ดังนี้

1. กล่าวชมนักเรียนเมื่อนักเรียนตอบคำถามได้ถูกต้องหรือทำงานเสร็จตามที่มอบหมาย
2. มองและฟังนักเรียนเมื่อนักเรียนถามคำถามและตอบคำถาม
3. พุดและคุยกับนักเรียน
4. ยิ้มและหัวเราะกับนักเรียน
- 5.แตะตัวนักเรียนเมื่ออยู่ในชั้นเรียน
6. โอบไหล่ให้นักเรียนเมื่ออยู่ในชั้นเรียน

ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบช่วงเวลา (Interval Recording) ในแต่ละครั้งใช้เวลาในการสังเกตช่วงละ 20 วินาที บันทึก 10 วินาที มีทั้งหมด 60 ช่วง รวม 30 นาที ซึ่งในช่วงเวลาของการสังเกตช่วงละ 20 วินาทีนี้จะใช้การสังเกตแบบสุ่มจุดใดจุดหนึ่งของช่วงเวลาที่ใช้สังเกต (Momentary Time Sampling) ถ้าครูแสดงพฤติกรรมทางบวกต่อนักเรียนในขณะที่สอนก็ใส่ "1" ลงในช่องการสังเกตช่วงนั้น ถ้าครูไม่แสดงพฤติกรรมทางบวกก็ใส่ "0"

1.6.3 การชี้แนะ (Prompting)

หมายถึง การที่ผู้วิจัยบอกให้ครูทราบว่าพฤติกรรมทางบวกที่ครูควรแสดงต่อนักเรียนในขณะที่สอนมีพฤติกรรมใดบ้าง และควรแสดงออกมาอย่างไร โดยการบอกเล่าทางวาจาและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม

1.6.4 การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

หมายถึง การที่ผู้วิจัยบอกให้ครูทราบถึงจำนวนร้อยละของช่วงเวลาของพฤติกรรมทางบวกที่ครูแสดงต่อนักเรียนว่า เปลี่ยนแปลงไปจากจำนวนร้อยละของช่วงเวลาของพฤติกรรมที่แสดงในวันก่อนหน้านั้น 1 วันอย่างไร การให้ข้อมูลย้อนกลับนี้จะให้กับครูทุก ๆ วัน และจะบอกให้ครูทราบถึงผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางบวกของครู

1.6.5 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive)

หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำกิจกรรมด้านการเรียนให้สำเร็จ ล่วงไปด้วยดี แข่งขันกันด้วยมาตรฐานอันดีเยี่ยม หรือทำดีกว่าบุคคลอื่น ความพยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการวิจัยครั้งนี้ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับมีดังนี้

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลสนับสนุนถึงผลของการแสดงพฤติกรรมทางบวกที่ครูแสดงร่วมกับการชี้แนะทางวาจาท่อนักเรียน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนได้
2. เพื่อเป็นการชี้แนะให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้ข้อมูลย้อนกลับในการปรับพฤติกรรม
3. เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ครูแสดงต่อนักเรียนในด้านอื่น ๆ เช่น พฤติกรรมทางลบ พฤติกรรมเฉย ๆ